

Τα Βοιωτικά Μοναστήρια στην Επανάσταση του 1821 (Αρετή Μουλαρά, Θεολόγος-Εκπαιδευτικός)

/ [Πεμπτουσία](#)

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας τα Βοιωτικά Μοναστήρια αναδεικνύονται σε κινητήριες δυνάμεις του αγώνα των υπόδουλων Ρωμιών εναντίον των Τούρκων κατακτητών.

Από το μεγαλόπρεπο βασιλομονάστηρο του Οσίου Λουκά ξεκινάει η φλόγα της Επανάστασης στη Ρούμελη το 1821 και στο ταπεινό μικρομονάστηρο του Αγίου Νικολάου στον Υψηλάντη το 1829, υπογράφεται η λήξη του εννεαετούς πολέμου με τους Τούρκους, μετά την ήττα των Τούρκων στη Μάχη της Πέτρας υπό τον Δημήτριο Υψηλάντη.

Ο Ανδρέας Βερούσης, ο Οδυσσέας Ανδρούτσος, ο Αθανάσιος Διάκος, ο Γεώργιος Καραϊσκάκης και πολλοί άλλοι οπλαρχηγοί συνδέονται με τα μοναστήρια της περιοχής, όπως του Οσίου Λουκά, της Ιερουσαλήμ, του Οσίου Σεραφείμ, της Λυκούρεση, της Ευαγγελίστριας Ζαγαρά, του Αγίου Νικολάου, της Μακαριώτισσας

και τα κάνουν ορμητήρια του επαναστατικού αγώνα. Εκεί συγκεντρώνουν τους επαναστατημένους Ρωμιούς, προετοιμάζουν και εφοδιάζουν το στρατό τους με πυρομαχικά και τροφές, που μαζεύουν οι μοναχοί και ξεχύνονται στη μάχη κατά του εχθρού για την λευτεριά της πατρίδας.

Μετά την κήρυξη της Επανάστασης στην Πελοπόννησο σειρά έχει η Ρούμελη.

Στην Ιερά Μονή του Οσίου Λουκά την 27η Μαρτίου 1821 κηρύσσεται η Επανάσταση στη Ρούμελη με επικεφαλής τον Δεσπότη των Σαλώνων Ησαΐα, τον Αθανάσιο Διάκο και τον εκπρόσωπο της Φιλικής Εταιρείας Αθανάσιο Ζαρείφη· στο Καθολικό της Μονής γίνεται δοξολογία, ευλογούνται τα όπλα και όλοι κλήρος και λαός ξεχύνονται στον αγώνα υπέρ πίστεως και πατρίδος.

Ο Αθανάσιος Διάκος ξεκινάει για να καταλάβει τη Λιβαδειά, ο Ησαΐας Σαλώνων φεύγει για την Άμφισσα μεταφέροντας το μήνυμα της Επανάστασης στη Δωρίδα και τη Λοκρίδα, ενώ οι μοναχοί της Μονής, εκατό τον αριθμό, μαζί με τους κατοίκους των γύρω χωριών κατευθύνονται στο Δίστομο, όπου συλλαμβάνουν τον Αστυνόμο του Διστόμου και αδελφό του βοεβόδα της Λιβαδειάς με τη συνοδεία του.

Ο Όσιος Λουκάς γίνεται ορμητήριο των επαναστατημένων και διατρέφει τα στρατεύματα που καταλύουν στο μοναστήρι. Όταν το 1823 ο στρατός του

Μπερκόφτσαλη καταστρέφει τα πάντα στο διάβα του αρπάζοντας τις τροφές και καίγοντας τα χωριά, το Μοναστήρι γίνεται τροφός και καταφύγιο των υπόδουλων Ρωμιών.

Το Μοναστήρι σύμφωνα με έγγραφα που έχουν σωθεί προμηθεύει με τρόφιμα και χρήματα τον αγώνα και τους οπλαρχηγούς Διάκο, Ανδρούτσο, Γκούρα, Κριεζώτη, Τζαβέλλα, Καραϊσκάκη, κ.ά.

Αναλυτικά έδωσε:

Από 27 Μαρτίου μέχρι 6 Απριλίου του 1821 διέτρεφε όλο τον στρατό του Διάκου. Επίσης, έδωσε στην Εφορία της Λιβαδειάς 300 γρόσια για την επανάσταση.

Το 1823 έδωσε 191 οκάδες λάδι.

Το 1824 έδωσε προς την εφορία και τον στρατό του Οδυσσέα Ανδρούτσου, σύμφωνα με έγγραφο της Εφορίας Λιβαδειάς, 71 οκάδες λάδι, 461 οκάδες ψωμί, 20.250 οκάδες σιτάρι, 7.533 οκάδες κριθάρι, 1.450 αιγοπρόβατα, 3.200 οκάδες οίνο, 950 οκάδες τυρί, 3.250 οκάδες ελιές.

Το 1824 σε στράτευμα στο Δίστομο έδωσε ψωμί, 50 αιγοπρόβατα και 397 οκάδες λάδι.

Το 1826 έδωσε 900 οκάδες αλεύρι και 700 γρόσια.

Το 1828 έδωσε 80 οκάδες κρασί, 50 οκάδες ελιές και 20 λάδι.

Το 1829 έδωσε 1.540 οκάδες κρασί, 210 οκάδες ελιές, 230 τυρί, 75 οκάδες σίτο, 140 οκάδες όσπρια, 450 οκάδες κριθάρι, 52 οκάδες λάδι, 12 αίγες, 10 οκάδες αραβόσιτο καθώς και 2.000 γρόσια. [Γεωργίου Κρέμου, *Ιστορία της εν τη Φωκίδι Μονής του Οσίου Λουκά τουπίκλιν Στειριώτου*, τόμος Β΄, (Εν Αθήναις: Εκδ. Εκ του τυπογραφείου της Εφημερίδος των Συζητήσεων, 1880), σελ.108-109]. Αυτά και πολλά άλλα για τα οποία δεν έχουν σωθεί αποδείξεις έδωσε το Μοναστήρι του Οσίου Λουκά για την Επανάσταση.

Κι όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο ιστορικός της Μονής Γεώργιος Κρέμος: «*Απερίγραπτοι αι θυσίοι αίματος, χρημάτων και τροφών, ας η μονή εποίησε κατά την επανάστασιν, ου ένεκα αυτή τε και οι μονασταί αυτής επτώχευσαν*». (Γ. Κρέμου, όπ.π. σελ.109).

Μονή Ιερουσαλήμ: «*Αυτό το μοναστήρι ήταν τόσο σφιχτοδεμένο με την Επανάσταση, που λες κι' όλη του η ιστορία είναι ριγμένη σε κείνα τα χρόνια. Στο μεγάλο ξεσηκωμό, η Ιερουσαλήμ έλαβε ενεργά μέρος όσο λίγα...*» [Τάκη Λάππα, *Βοιωτικά Μοναστήρια*

, (Λιβαδειά: Έκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Λεβαδέων, 1999), σελ.49]. Τούτα τα λόγια του ιστορικού της Ρούμελης Τάκη Λάππα συνοψίζουν με δυο λέξεις όλη την συμβολή της Μονής στον αγώνα του '21. Η Μονή καθίσταται κέντρο του αγώνα στην περιοχή, ανεφοδιάζει τα στρατεύματα των επαναστατημένων δίνοντας όλα τα εισοδήματά της για τον αγώνα και την επιβίωση των υπόδουλων οικογενειών.

Πυρπολείται και λεηλατείται από τους Τούρκους μα στέκεται όρθια και συμβάλει στην σημαντική για τη συνέχεια του αγώνα νικηφόρα μάχη της Αράχωβας, το Νοέμβριο του 1826 υπό τον Γεώργιο Καραϊσκάκη. Με μήνυμα που έστειλε η Μονή στον Καραϊσκάκη σχετικά με το σχέδιο κινήσεως των τουρκικών στρατευμάτων που σκόπευαν να διαβούν μέσω της Αράχωβας στα Σάλωνα, κατάφερε ο αρχιστράτηγος της Ρούμελης να προετοιμαστεί και να διαλύσει τα πολυάριθμα τουρκικά στρατεύματα μόλις έφτασαν στην Αράχωβα.

Μονή Οσίου Σεραφείμ: Εκεί ένεκα του απόμερου της θέσεως της Μονής προετοιμάζονταν και εκπαιδεύονταν τα παλληκάρια για την Επανάσταση. Από τούτο το Μοναστήρι πέρασε πολλές ο Αρχιστράτηγος της Ρούμελης Γεώργιος Καραϊσκάκης, μα πέρασε και τον Νοέμβρη του 1826 σαν πήγαινε στην Ύραχωβα για την γνωστή Μάχη και μπροστά στην εικόνα του Αη Σεραφείμ ζήτησε τη βοήθειά του.

Τον Νοέμβρη του 1826 οι Τούρκοι επιτίθενται στη Μονή, την οποία υπερασπίζονται οι στρατιώτες του Καραϊσκάκη, ενώ τον Οκτώβρη του 1828 Τουρκαλβανοί ταμπουρώνονται στη μονή, όμως οι άνδρες του Δημητρίου Υψηλάντη πολιορκούν τη μονή και αναγκάζουν τους Τουρκαλβανούς να παραδοθούν.

Πολλές φορές οι Τούρκοι κατέλαβαν το μοναστήρι, το λεηλάτησαν και το πυρπόλησαν στα χρόνια της σκλαβιάς.

Μονή Λυκούρεση: Την 27η Μάρτη του 1821 ο Αθανάσιος Διάκος φεύγει από τη Μονή του Οσίου Λουκά και πηγαίνει στη Μονή Λυκούρεση στη Χαιρώνεια, όπου συγκεντρώνει στρατό από όλα τα γύρω χωριά και κινάει για την Λιβαδειά, την οποία ελευθερώνει την 31η του Μάρτη. Την επομένη 1η Απρίλη σύσσωμη η Λιβαδειά ελεύθερη πια ευχαριστεί το Θεό με δοξολογία στο Ναό της Αγίας Παρασκευής παρόντος του ελευθερωτή της Αθανασίου Διακού και του Σαλώνων Ησαΐα. Ο δυο άνδρες λίγες μέρες αργότερα θα πέσουν ηρωικά μαχόμενοι για την ελευθερία της πατρίδος· 23 Απριλίου, ανήμερα του Αη Γιωργιού, ο Ησαΐας πέφτει μαχόμενος στη Χαλκωμάτα και ο Διάκος συλλαμβάνεται στην Αλαμάνα.

Μονή Μακαριωτίσσης: Λόγω της θέσεώς της ήταν πέρασμα μεταφοράς πολεμοφοδίων και στρατού μεταξύ Πελοποννήσου και Στερεάς. Το Νοέμβριο του 1826 Τουρκαλβανοί υπό τον Μουσταφάμπεη καταλαμβάνουν τη μονή και πυρπολούν το Ναό.

Μονή Ευαγγελιστρίας: Πάνω από το μοναστήρι υπήρχε στρατόπεδο όπου εκπαιδεύονταν τα παλληκάρια. Η Μονή σύμφωνα με έγγραφο των Γενικών Αρχείων του Κράτους το 1822 έδωσε για τον αγώνα 100 γρόσια.

Αγία Σωτήρα Μαυροματίου: Στο μετόχι της Μονής Σαγματά, την Αγία Σωτήρα Μαυροματίου, έγινε την 26η Οκτωβρίου 1825 η μάχη της Αγια-Σωτήρας με αρχηγό τον Αθανάσιο Σκουρτανιώτη. Ο Σκουρτανιώτης με 70 παλληκάρια του θυσιάστηκε αντιμετωπίζοντας τους Τούρκους, οι οποίοι έριξαν αναμμένα κλαδιά με θειάφι και ρετσίνα μέσα στην εκκλησία της Αγια-Σωτήρας, όπου είχαν κλεισθεί οι Έλληνες. Μόνο ένας μοναχός ονόματι Πανάρετος γλίτωσε.

Μονή Αγίου Νικολάου Υψηλάντη: Στη Μονή υπογράφηκε το τέλος του εννεαετούς αγώνα εναντίον των Τούρκων. Ο Δημήτριος Υψηλάντης την 28η Αυγούστου 1829 έστησε το στρατηγείο του στη Μονή Υψηλάντη διευθύνοντας από εκεί τη Μάχη της Πέτρας, όπου οι Τούρκοι υπέστησαν βαριά ήττα και αναγκάστηκαν να ζητήσουν σύναψη ειρήνης. Μέσα σε ένα κελί της Μονής του Αγίου Νικολάου την 13η Σεπτεμβρίου 1829 υπεγράφη η συνθηκολόγηση των Τούρκων και έληξε η επανάσταση των Ελλήνων ενάντια στην τεσσάρων αιώνων

οθωμανική σκλαβιά.